

Nejslavnější ženy Ústecka

*Cílem výstavy pod názvem
„Nejslavnější ženy Ústecka“
je připomenout široké veřejnosti jedinečné ženy,
které pocházejí z Ústecka nebo svým životem
a dílem s ním byly významně spjaty.*

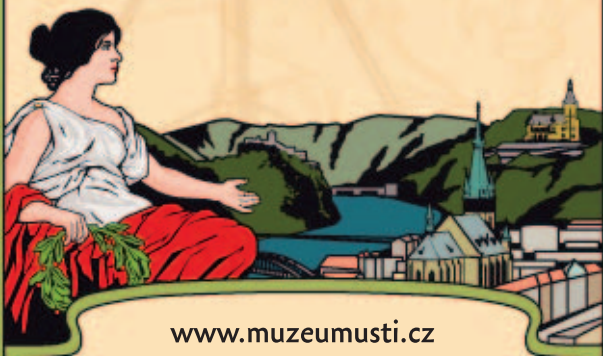
*Jednotlivé grafické panely prezentují určitý obor
činnosti, jemuž se jednotlivé ženy věnovaly či věnují.*

*Každý panel pak obsahuje jména několika
nejvýznamnějších žen, včetně jejich portrétu nebo
díla a stručně nastíněného životopisu.*

*Organizátoři akce doufají, že tato výstava
zvýší povědomí veřejnosti o inspirativních
osobnostech našeho regionu,
na které můžeme být právem hrdi.*

*Věříme, že v pozitivních vzorech
naší minulosti i současnosti
je naše budoucnost.*

*Budeme rádi, pokud nás upozorníte
na další významné osobnosti,
které by si zasloužily zvláštní pozornost.
Příští výstava může být právě o nich.*

Spisovatelky

Kniha

Antonie Menčlové

Anna Sedlmayerová

Ivona Březinová

Ursula Haas

Svatava Antošová

Marcela Zlatohlávková

Jana Soukupová

Ústečanky se dokázaly prosadit také v literárním světě. Mezi první ústecké spisovatelky je možné zařadit ústeckou rodačku **Antonii Menčlovou** (1887–1955), autorku mysticky laděných básní.

K nejznámějším spisovatelkám, které spojuje s Ústeckem nejen jejich život, ale také náměty jejich literárních děl, patří **Anna Sedlmayerová** (1912–1995). Ta se v Ústí nad Labem usadila krátce po 2. světové válce a strávila zde většinu svého života. Ústeckem se zabývala již ve své prvotině „Dům na zeleném svahu“ z roku 1947. Vrchol její tvorby byl v šedesátých letech, kdy krátce po sobě vyšla řada jejích románů a detektivních příběhů (např. *Grandlová brož*; *Láskám hrozí smrt*; *Pomozte mi, Terezo*). Po roce 1969 měla dvacet let zákaz publikování svých děl, nových vydání se dočkala až krátce před smrtí.

Asi nejznámější současnou českou spisovatelkou pro děti je ústecká rodačka **Ivona Březinová** (1964). V Ústí nad Labem studovala a také působila na katedře bohemistiky Univerzity J. E. Purkyně. Vydala několik desítek knih, které byly mnohé přeloženy do angličtiny, němčiny, francouzštiny, polštiny a dalších jazyků.

Další ústeckou rodačkou je německá spisovatelka **Ursula Haas** (1943), která je zajímavou básnířkou, autorkou povídek a románů, ale také autorkou divadelních her a hudebních libret.

Autorský nepřehlédnutelný je spisovatelka, knihovnice a redaktorka **Svatava Antošová** (1957), jejími literárními protipóly jsou například básnířky **Marcela Zlatohlávková** (1962) nebo **Jana Soukupová** (1964).

Sportovkyně

Bedřiška
Müllerová-Kulhavá

Zuzana
Hofmannová

Marcela
Ritschelová

Kateřina
Holubcová

Řadu Ústečanek můžeme najít také mezi úspěšnými sportovkyněmi. K těm nejslavnějším atletkám patří **Bedřiška Müllerová-Kulhavá** (1931), Československo reprezentovala celkem 34x, na mistrovství Československa získala celkem 26 titulů mistryně republiky na tratích 400 metrů, 800 metrů a v přespolním běhu, vytvořila 22 československých rekordů. Její dcera **Jana Vápeníková** byla členkou štafety v biatlonu, která v roce 1993 získala zlatou medaili na mistrovství světa.

Podobně úspěšnými atletkami jako Bedřiška Müllerová-Kulhavá byly svého času ústecké běžkyně **Libuše Macounová** nebo **Libuše Říhová-Strejčková**.

Mezi světovými plavci zazářila v roce 1979 Ústečanka **Jitka Grundtová** (1959), když vybojovala zlato v neoficiálním mistrovství světa v dálkovém plavání.

Mezi nejúspěšnější české horolezkyně se řadí **Zuzana Hofmannová** (1959) s řadou výstupů ve světových velehorách takřka všech kontinentů.

Mezi nejlepší české volejbalistky patří **Marcela Ritschelová** (1972), která od roku 1994 působila v nejvyšší italské volejbalové lize, nejlepší českou volejbalistkou byla vyhlášena v letech 1995 a 1998.

Úspěšnou krasobruslařkou se stala ústecká rodačka **Lenka Kulovaná** (1974), jako trenérka bruslení působí od roku 2001 v Dubaji.

Ústečanka biatlonistka **Kateřina Holubcová** (1976) vybojovala první zlatou medaili v české historii v individuálních závodech na mistrovství světa v roce 2003 ve vytrvalostním závodě na 15 kilometrů.

Politicky

Anna Altmann

Emmy Freundlich

Irena Kirpalová

Marie Vobecká

Marcela Martinová

Až na několik velmi výjimečných případů, se ženám do konce 19. století znemožňovala účast na veřejném politickém životě. Jednou z bojovnic za sociální práva žen byla **Anna Altmann** (1851–1941), která působila také na Ústecku. Byla první odborářkou a socialistickou agitátorkou v Rakousku-Uhersku. Byla první ženou, která byla řádně zvolenou delegátkou na sjezd sociálnědemokratické strany v roce 1889, v roce 1890 spoluzakládala první ženský dělnický vzdělávací spolek ve Vídni.

Na její odkaz navázala ústecká rodačka **Emmy Freundlich** (1878–1948). Ta od roku 1911 žila ve Vídni, kde se aktivně zapojila do sociálnědemokratického hnutí. V roce 1918 byla zvolena členkou vídeňské městské rady, počátkem roku 1919 se stala první ženou z českých zemí řádně zvolenou do parlamentu, v jejím případě do parlamentu Rakouské republiky. V roce 1939 odešla jako aktivní bojovnice proti nacismu do exilu, po skončení války se podílela na vzniku OSN v New Yorku.

Poprvé v našich dějinách byly ženy řádně zvoleny poslankyněmi československého parlamentu v roce 1920. Pouze tři ženy byly poslankyněmi po celou dobu první republiky, mezi nimi také ústecká sociální demokratka **Irena Kirpalová** (1886–1977). Jako aktivní bojovnice proti nacismu a fašismu byla v letech 1938–1946 činná v exilu, poté se vrátila do Ústí nad Labem.

Další ženou, která byla úspěšnou političkou byla ústecká rodačka **Marie Vobecká** (1889–1947). Od roku 1921 byla členkou komunistické strany, v roce 1925 byla zvolena do parlamentu. Ve třicátých letech pomáhala uprchlíkům z nacistického Německa, v roce 1939 se dočkala nacistického vězení. V letech 1945–1947 byla jako dosud jediná žena v čele místních samosprávných orgánů, a to jako předsedkyně Okresní správní komise a později Okresního národního výboru v Ústí nad Labem.

Zatím poslední ústeckou ženou v parlamentu České republiky byla v letech 2006–2010 sociální demokratka **Marcela Martinová**.

Antifašistky

Domenika Zuckermannová

Herta Lindner

Marie Kršňáková

V dobách nejtěžších dokázaly ústecké ženy svoji odvahu v boji proti fašismu a nacismu, v boji za základní lidská práva a svobody. Již na jiném místě jsou uvedeny Milada Vavřínová, Emmy Freundlich nebo Marie Vobecká. Irena Kirpalová byla nacisty těžce zraněna během předvolební schůze již v roce 1935.

Přes hrozbu ohrožení vlastního života také ženy aktivně a statečně vystupovaly proti nacistickému teroru. Mezi nimi byla například mladá herečka Ústečanka **Domenika Zuckermannová** (1915–1989). Od roku 1933 působila v několika německých divadlech. Její portrét použil ústecký malíř Ernst Neuschul na plakát německých sociálních demokratů v roce 1937, v roce 1939 odešla do exilu. Od roku 1941 byla činná v ilegálním partyzánském hnutí na jihu Francie, kde se také dočkala konce války. Domů se vrátila v roce 1946, ale trvalo deset let, než se mohla vrátit také k divadlu. Pracovala nakonec jako průvodkyně Památníku Terezín.

Byly ale také ženy, které v boji přinesly obět nejvyšší. Z nich k nejznámějším patří příběh **Herty Lindner** (1920–1943). Ta byla srdcem skupiny mladých lidí, kteří se postavili nacistickému režimu na odpor, pomáhali šířit ilegální tiskoviny, pomáhali rodinám zatčených. Byli součástí poměrně velké ilegální sítě v severozápadních Čechách, na Ústecku působili v Libouchci a v Tisě, řadu přátel měli v Chabařovicích. Jejich skupina si dala název „Lindenbrüder“, tedy „Lipoví bratři“. Nacisté je částečně odhalili v roce 1941, Herta a další její přátelé zatkli, v roce 1942 ji odsoudili k trestu smrti. Popravena byla v Berlíně 29. března 1943, 12. dubna 1943 byl popraven také její otec, spolu s ním byla nacisty popravena také další žena z jejich skupiny **Marie Kršňáková** z Chabařovic.

Badatelky

Milada Vavřínová

Johanna
von Herzogenberg

Lenka Bobková

Sigrid Löffler

Iva Ritschelová

Z díla
Evy Štolbové

Vybrané publikace z díla
Kristiny Kaiserové

Z díla Dobravě
Moldanové

Teprve ve 20. století bylo poprvé umožněno ženám získat vysokoškolské vzdělání. Cesta k němu ale nebyla jednoduchá, trvalo mnohdy celá desetiletí, než se některé vědní obory otevřely také ženám.

Jednou z takových průkopnic byla **Milada Vavřínová** (1918–2001), první žena v českých zemích zapsaná ke studiu geologických věd. Její studium přerušila 2. světová válka, kdy se zapojila do ilegálního protinacistického odboje a několik let strávila v nacistických věznicích. Po roce 1945 se věnovala geologickému mapování, od roku 1961 pracovala a žila v Ústí nad Labem. Zde byla nakonec zaměstnána jako kurátorka geologických sbírek ústeckého muzea.

Ústecké vědkyně se prosadily ale spíše v humanitních vědách, jako příklady je možno uvést germanistku a kunsthistoričku **Johannu von Herzogenberg** (1921), nebo mezinárodně uznávané historičky **Lenku Bobkovou** (1947) a **Kristinu Kaiserovou** (1956).

Také v literárních vědách mají Ústečanky své kvalitní reprezentantky v orientalistce a překladatelce z perštiny a tádžičtiny **Evě Štolbové** (1935–1993), v historičce a kritičce české literatury **Dobravě Moldanové** (1936) nebo v uznávané kritičce německojazyčné literatury **Sigrid Löffler** (1942).

Environmentální ekonomii se věnuje **Iva Ritschelová** (1964), která je také jednou z mála univerzitních rektorek v České republice, když byla v roce 2007 zvolena rektorkou Univerzity Jana Evangelisty Purkyně.

Dramatické umělkyně

Maria Pospischil

Jane Tilden

Jožka Šarševá

Dana Balounová

Jedním z mála povolání, kde se mohly ženy veřejně uplatnit, bylo divadelní umění. Vedle hereček můžeme v divadelních společnostech najít ženy také jako ředitelky. Jednou z prvních u nás byla **Maria Pospischil** (1862–1943). Původně vystupovala v českých divadlech, včetně Národního divadla v Praze. Po rozporech s vedením divadla odešla z Čech, slavila velké úspěchy v Berlíně, ve Vídni nebo v Rusku. Vrátila se do Čech v letech 1909–1913, kdy byla dosud jedinou ženou ve funkci ředitelky divadla v Ústí nad Labem.

Další slavnou herečkou, rodačkou z Ústí nad Labem, je **Jane Tilden** (1910–2002). Proslavila se na vídeňských divadelních scénách, v roce 1936 natočila první z mnoha desítek filmových a televizních rolí. Od roku 2006 je po ní pojmenována jedna z ulic její milované Vídně.

Průkopnicí moderního tanečního umění v meziválečném Československu byla rodačka z Předlic **Jožka Šarševá** (1901–1982). Působila jako baletka a choreografka u E. F. Buriana, v Osvobozeném divadle a v Národním divadle.

Ze známých českých divadelních a filmových hereček například v letech 1973–1985 působila v ústeckém Činoherním studiu **Dana Balounová** (1935–1985).

Výtvarnice

Theresa
Concordia Maron

Jindra Husáriková

Alena Bílková

Radka Kubková

Ludmila Hájková

Zdena Kolečková

Michaela Thelenová

Ačkoli ženy prokazovaly od nepaměti výtvarné nadání v řadě oblastí tradiční lidové kultury, tak tzv. „velké umění“ jim bylo dlouho zapovězeno. První skutečně profesionální malířkou z českých zemí byla ústecká rodačka **Theresa Concordia Maron** (1725–1806). Původem byla ze slavné malířské rodiny Mengsů, kde dostala velice kvalitní umělecké vzdělání. Od roku 1741 žila a působila v Římě, jejím manželem byl malíř Antonio de Maron. Její portréty a miniatury jsou především ve sbírkách italských a německých muzeí a galerií.

Až během dvacátého století se postupně začaly ženy výrazněji prosazovat ve všech oborech výtvarných umění. K těm nejúspěšnějším patří rodačka z Trmic **Jindra Husáriková** (1931). Její malířské dílo si našlo v polovině šedesátých let cestu do světa, kde je oceňováno v Itálii, Švédsku, Norsku, Německu, Japonsku a v dalších zemích.

Z dalších známých umělekyní je to sklářská výtvarnice a grafička **Alena Bílková** (1946), textilní a oděvní výtvarnice **Radka Kubková** (1955) nebo autorka řady fotografických publikací o Ústecku **Ludmila Hájková** (1946). Především pak na Fakultě umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně působí jako pedagožky řada výtvarných umělekyní, dlouhodobě to jsou například **Zdena Kolečková** (1969) nebo **Michaela Thelenová** (1969).

Zpěvačky

Anna Koblrová

Emmy Loose

Jitka Šváblová

Eva Randová

Zdenka Belas

Hudba je jednou z dalších oblastí, kde se ústecké ženy dokázaly proslavit. Jsou to například ústecké pěvecké sbory, kde velkých úspěchů dosáhla spolu se svým manželem jako sbormistryně a hudební pedagožka **Anna Koblrová** (1945).

Zapomenout nelze na sólistky, které úspěšně završily svoji kariéru na světových scénách. Slavnou sopranistkou vídeňské Státní opery byla řadu let rodačka z Chabařovic **Emmy Loose** (1914–1987), která kromě Rakouska sklízela ovace i v londýnské Covent Garden nebo v milánské La Scale.

K ní patří absolventky ústecké hudební pedagožky **Jitky Šváblové** (1911–2003), která na sólovou dráhu připravila stovky svých žáků a žákyň.

Tou nejslavnější je **Eva Randová** (1936), která se přes angažmá v Národním divadle dostala ke skutečně světovým rolím. V zahraničí působí od roku 1970, mezi jinými vystupovala též v Metropolitní opeře v New Yorku. V letech 1995–1998 byla ředitelkou Státní opery Praha.

V jejích stopách například kráčí ústecká rodačka sopranistka **Zdenka Belas** (1978).

Slavné manželky

Libuše

Žofie Chotková

Louisa Weimannová

Helena Petschková

Martha Schichtová

Marlen Dietrich

První slavnou ústeckou manželkou byla kněžna **Libuše**, která si svého času povolala k sobě Přemysla Oráče. Tato pověst o počátku dynastie Přemyslovců má svůj pomník z roku 1841 ve vsi Stadice, která leží v údolí řeky Bíliny nedaleko Ústí nad Labem.

Dalším slavným příběhem o manželské lásce je osud **Žofie Chotkové**, vévodkyně z Hohenbergu (1868–1914). Ta často pobývala v labském údolí na rodovém sídle Chotků ve Velkém Březně. Přes nevlíki okolí a samotného císaře

uzavřela v Zákupcích 1. července 1900 sňatek s rakouským arcivévodou a následníkem trůnu Františkem Ferdinandem d'Este. Zemřela spolu s manželem při atentátu v Sarajevu, což byl počátek první světové války.

Svým vlivem byly významné manželky úspěšných ústeckých obchodníků nebo průmyslníků. Například **Louisa Weimannová**, manželka Eduarda Jacoba Weimanna, prosadila vybudování prvního sanatoria pro šestinedělky, podporovala místní slepeckou školu, ústecký sirotčinec a chudobinec.

Manželka Ignaze Petschka **Helena Petschková** spolu s ním podpořila vybudování prvního dětského oddělení ústecké nemocnice v roce 1897 nebo podpořila vznik léčebny v Ryjčicích, kde jeden z pavilonů nese dodnes její jméno.

Manželka průmyslníka Heinricha Schichta **Martha Schichtová** podporovala ústecké městské divadlo, sama se proslavila cestou kolem světa v letech 1931–1932, když jako první žena z Československa vykonala tuto cestu s filmovou kamerou a vytvořila ojedinělý dokument, který je dodnes zachován v podobě cestopisné knihy „Eine Weltreise in Dur und Moll“.

Vůbec nejslavnější manželkou, která se kdy přivdala na Ústecko, byla Marie Sieberová, známá pod svým uměleckým jménem **Marlen Dietrich** (1901–1992). Tato světově proslulá německá herečka a zpěvačka si v roce 1923 vzala za muže Ústečana Rudolfa Siebera a získala tak u nás domovské právo. Spolu vytvořili celoživotní manželský pár, který rozdělila až smrt Rudolfa Siebera v roce 1977. Několikrát spolu s manželem a s dcerou Ústecko navštívila. Jako aktivní odpůrkyně nacismu vstoupila do služeb armády USA a v americké důstojnické uniformě se podílela na osvobození jihozápadních Čech. Naposledy byla v Ústí nad Labem s americkými vojáky v květnu 1945.

Organizátoři výstavy:
Ústecká muzejní a vlastivědná společnost
ve spolupráci s Muzeem města Ústí nad Labem

www.muzeumusti.cz

Ústecký dámský klub
www.usteckedamy.cz

Výstava vznikla za podpory:

